

มงคลสูตร ครั้งที่ ๗

โดยพระอาจารย์ชยสาโร ฌ โรงเรียนปัญญาประทีป ปากช่อง

วันพระครั้งที่ ๘ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๒

ต่อจากนั้นไปขอให้ตั้งใจฟังเรื่องการดูแลการอุปฐากคุณพ่อคุณแม่ซึ่งถือเป็นมงคลชีวิต **“มาตาปิตุอุปัฏฐาณัง”** พระพุทธเจ้าท่านสอนว่าธรรมะเป็นสิ่งที่เราต้องน้อมเข้ามาในใจ ธรรมะชวนให้เราดู ชวนให้เราพิสูจน์ ธรรมะคือความจริง พระพุทธเจ้าต้องการให้เราน้อมความจริงมาคิด มาพิจารณา พอมีความจริงหลายประการที่เราคุ้นเคยแล้วจะชินชา จะไม่ค่อยซาบซึ้ง ไม่ค่อยได้รับประโยชน์ ไม่ค่อยให้ความจริงนั้นมีผลต่อการกระทำหรือพฤติกรรม

ความจริงง่ายที่สุด คือ คนเราถ้าไม่มีพ่อไม่มีแม่เราก็ไม่ได้เกิด คนเราเกิดได้เพราะมีพ่อแม่ ถ้าหากไม่มีพ่อไม่มีแม่ แม่จะเกิดก็ไม่ได้เกิด ผู้หญิงทั่วโลกจำนวนไม่รู้กี่ล้านคนต่อปี คงเป็นล้านท้องแล้วทำแท้งไม่ยอมให้มีลูก ลูกมีชีวิตแล้วแต่ถูกทำลาย ถึงแม่เราอยู่ในท้องของมารดาแล้วไม่ใช่ปลอดภัย เพราะแม่หรือพ่อก็ยังมีอำนาจสามารถทำลายชีวิตเราก่อนมาเกิดเป็นคนได้ แต่ท่านไม่ได้ทำ

เมื่อเราเกิดมาแล้วเรามีข้อเด่นข้อหนึ่ง หมายถึงมนุษย์เราเปรียบเทียบกับสัตว์เดรัจฉานทั่วไป สัตว์หลาย ๆ ประเภทเกิดแล้วไม่กินนมที่ไม่ที่ชั่วโม่งก็ดูแลตัวเองได้ เพราะชีวิตของสัตว์เป็นไป

ตามสัญชาตญาณ ดังนั้นสัญชาตญาณ เกิดตั้งแต่เริ่มแรกก็ไม่ต้องพึ่งพ่อแม่ นาน มนุษย์เราไม่เป็นเช่นนั้น มนุษย์เรา ต้องพึ่งพ่อแม่หลายปีจึงจะปลอดภัย ตอนเราเกิดใหม่ ๆ ถ้าพ่อแม่ไม่หา อาหารมาให้ ไม่มีเสื้อผ้า ไม่มี สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย เราคงตายไป นานแล้ว

นี่เป็นสัจธรรมความจริงที่พระพุทธเจ้าต้องการให้เราโน้มเข้ามาคิดนี่คือบุญคุณ คือคนที่ช่วยเราทำอะไรให้เรา ถือว่าเป็นผู้ที่มีบุญคุณ แต่บุญคุณของคนทั่วไปเทียบกับบุญคุณของคุณพ่อคุณแม่ไม่ได้ เมื่อเราโตขึ้นมาแล้วให้เราดูว่า ความสนุกสนาน ความสุข สิ่งที่เรามองย้อนหลังในชีวิตที่ผ่านมา ที่เราได้ความสุข ได้ความสบาย มีอะไรสักอย่างใหม่ที่พ่อแม่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สิ่งใดที่ต้องซื้อด้วยเงิน เงินนั้นมาจากไหน ก็มาจากคุณพ่อคุณแม่นั่นเอง ถ้าเราเคยไปเที่ยวไปที่ไหนไปได้อย่างไร ไปได้เพราะพ่อแม่พาเราไป พ่อแม่จัดให้เราไปเราต้องพยายามระลึกในสิ่งที่เราได้รับจากท่านบ่อยๆเพื่อจะเกิดผลในจิตใจ

วันนี้เอาตามพูดในแต่ละข้ออย่างนี้คงไม่มีใครคัดค้าน แต่เราอาจจะถือว่าเป็นสิทธิของเราก็ได้ ถ้าเราถือว่าเป็นสิทธิของเราอันนี้จะเป็นความประมาท ต้องการให้เป็นความรู้สึกถึงความกตัญญู กตเวทิต์ ไม่ใช่เป็นความรู้สึกที่ดีที่ต้องบังคับให้ตัวเองรู้สึก แต่เป็นความรู้สึกที่เกิดเองจากการพิจารณา และการยอมรับในความจริงของชีวิต ถ้าคนรู้สึกถึงความกตัญญูน้อย ความกตเวทิต์น้อย ควรจะทำอย่างไร ก็ไม่ต้องทำอะไรมาก ให้น้อมความจริงของชีวิตเข้ามาคิดบ่อย ๆ

ความรักของพ่อแม่คือความรักที่ไม่มีเงื่อนไข ไม่ว่าเราเรียนหนังสือเก่ง เราเรียนหนังสือไม่เก่ง พ่อแม่ก็ยิ่งรักเหมือนเดิม จริงอยู่พ่อแม่ต้องการให้เราเรียนดี เพราะท่านมีความกังวลเรื่องอนาคตของเรา ต้องการให้เราดี ต้องการให้เราได้ดี ต้องการให้เราทำดีทุกสิ่งทุกอย่างประการ แต่จะว่าไปแล้วนั้น ไม่ได้มีผลต่อความรักของท่าน เพราะอย่างไรเราก็เป็นลูกของท่าน

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งและลึกซึ้งมาก แม้แต่ในระดับที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ อาตมาเคยฟังเรื่องของหมอประจำองค์ดาไลลามะที่มาจากทิเบต ท่านเล่าว่าในประเทศทิเบตนั้น ชาวบ้านบางที่ก็ห่างไกลจากความเจริญห่างไกลจากหมอ จะเดินทางไปหาหมอลำบากมาก โดยเฉพาะในหน้าหนาว ถ้าเด็กเล็กป่วยอาจจะอันตรายต่อชีวิต ถ้าพาไปหาหมอต้องเดินทางกลางหิมะกลางน้ำแข็งหลายสิบกิโลเมตร แต่กลายเป็นว่าในบางแห่งแม่ของลูกจะเดินทางไปหาหมอคนเดียว และหมอทิเบตมีความสามารถที่จะตรวจคุณแม่แล้วก็รู้อาการของลูกที่อยู่ที่บ้านได้ เป็นความลึกซึ้งของความเปลี่ยนแปลงบางประการที่เกิดขึ้นในร่างกายของแม่ เมื่ออยู่ใกล้ชิดกับลูกที่ป่วย การแพทย์ของตะวันตกยังรู้ไม่ถึงเรื่องนี้ แต่เป็นข้อพิสูจน์อีกข้อหนึ่งถึงความสัมพันธ์อันลึกซึ้ง

พระพุทธเจ้าท่านสอนเรื่องสัมมาทิฏฐิเป็นองค์แรกของอริยมรรคมีองค์ ๘ สัมมาทิฏฐิเป็นพื้นฐานของการพัฒนาชีวิตในทุก ๆ ด้านให้ถูกต้องตรงต่อมรรคผลนิพพานในที่สุด พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่าผู้ที่ดำเนินไปตามหลักคำสอนของพระองค์ต้องรับความจริงไว้บางประการ ทั้ง ๆ ที่ยังไม่พิสูจน์ไม่ได้ ถ้ารับได้ก็จะเป็นการดี ข้อหนึ่งของเรื่องนี้ สำหรับบาลีอาจฟังแปลกหน่อย ท่านกล่าวว่าต้องเชื่อว่าพ่อแม่จริงแม่จริง เราฟังแล้วใครจะไม่เชื่อเรื่องนี้ ทุกคนก็ต้องรู้ว่าพ่อแม่จริง ๆ แต่ความหมายของพระพุทธองค์คือ เชื่อในความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก เหมือนที่เรามีความผูกพันเป็นพิเศษ แล้วคงจะไม่ใช่ความผูกพันเฉพาะในชาติปัจจุบันด้วย คงจะเคยมีความสัมพันธ์กันอย่างใดอย่างหนึ่งในอดีตหลาย ๆ ชาติ จึงได้เกิดมาเป็นลูกในชาติปัจจุบัน

พระพุทธองค์ได้เปิดเผยว่าการทำบาปกรรมมีหลายระดับ หมายถึงว่าการทำบาปกรรมหลาย ๆ อย่างยังมีโอกาสแก้ไขได้ แม้กระทั่งองค์ลิมานซึ่งฆ่าคนจำนวนมากก็ยังกลับตัวเป็นพระอรหันต์ได้ แต่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่าการทำบาปบางอย่างกลับตัวไม่ได้ หนึ่งในนั้นคือฆ่าพระอรหันต์สอง ฆ่าพ่อ สาม ฆ่าแม่ เป็นสามข้อในห้าข้อที่หนักมาก ๆ แสดงว่าพ่อแม่ไม่ใช่คนธรรมดา ฆ่าคนอื่นอย่างโหดเหี้ยมก็ยังไม่บาปเท่าฆ่าพ่อแม่ พระพุทธองค์ต้องการให้เราบูชาคุณแม่บูชาคุณของพ่อ จริงอยู่คุณพ่อคุณแม่คงไม่ได้มีคุณสมบัติของคุณแม่คุณพ่อแบบฉบับครบทุก ๆ ประการ แต่สิ่งที่เราบูชาคือคุณของแม่หรือว่าคุณของพ่อแม่

พระพุทธองค์ตรัสไว้ด้วยว่าผู้ที่เห็น ผู้ที่ซาบซึ้งในบุญคุณ เรียกว่าเป็นผู้กตัญญู คือการรู้การเห็นยอมรับ มีความซาบซึ้ง แล้วนำไปสู่คุณธรรมข้อที่ ๒ เป็นคู่กับกตัญญู คือ กตเวทิตะ

เป็นความต้องการที่จะตอบแทน คุณธรรมสองข้อนี้จะอยู่ด้วยกัน ถ้าเป็นความกตัญญูจริง ความคิดที่จะตอบแทนต้องเกิดขึ้นเอง ไม่เกิดไม่ได้ เป็นอาการของผู้กตัญญูนั่นเอง แต่การตอบแทนบุญคุณของคุณพ่อคุณแม่ควรทำอย่างไร เราควรพยายามไม่ทำไม่พูดอะไรที่จะทำให้คุณพ่อคุณแม่หนักใจเสียใจ ทุกข์ฆ่าคนอื่นอย่างไร สิ่งใดที่เรารู้ว่าทำแล้วคุณพ่อคุณแม่จะชื่นใจ เราก็พยายามทำเป็นข้อวัตรปฏิบัติ มีตั้งแต่เรื่องง่าย ๆ เช่น การทำความสะอาดห้องนอน การรักษาความสะอาดต่าง ๆ การรักษาเวลา การทำตามสิ่งที่ท่านขอร้อง นั่นถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณของท่านได้

อย่างไรก็ตามการที่เราพยายามตอบแทนบุญคุณของคุณพ่อคุณแม่ ไม่ได้หมายความว่าต้องทำตามคำสั่งทุกอย่างทุกอย่างโดยไม่คิดเลย ตรงนี้ที่เราจะเห็นความสำคัญของการศึกษาหลักพระพุทธศาสนา เพราะเป็นหลักตายตัวของธรรมชาติ ความจริงที่ไม่ขึ้นอยู่กับใคร เพราะเป็นไปได้ว่าในบาง

ครอบครัวนั้น คุณพ่อคุณแม่มีความคิดผิดเข้าใจผิด อาจขอในสิ่งที่ไม่ถูกต้องได้เหมือนกัน ถ้าเราจะฝืนคำสั่งของผู้ใหญ่ในเรื่องใดก็ตาม เราต้องมั่นใจ ร้อยเปอร์เซ็นต์ว่าไม่ใช่เพราะเข้าข้างตัวเอง ถ้าหากว่าเป็นสิ่งที่ เป็นบาปหรือเป็นอกุศล การไม่ทำนั้นไม่ได้หมายความว่าผิดเสมอไป อย่างเช่นสมมุติว่าใน

บางครอบครัวพ่อแม่ใช้ยาเสพติดเป็นประจำ ฉีดยาเฮโรอีน ฉีดยาที่รุนแรงทุกวัน แล้วชวนให้ลูกฉีดยาด้วย ใช้ยาเสพติดด้วย ถ้าลูกไม่ยอมติดยาเสพติดเหมือนพ่อแม่ จะเป็นเด็กไม่กตัญญูไหม เหนือคุณไหม มันไม่น่าจะใช่ ดังนั้นถ้าบางสิ่งบางอย่างไม่ดีแน่ และไม่ใช่ว่าแบบเราไม่ชอบ แต่ไม่ดี ในความหมายของกุศลธรรมอกุศลธรรม เรามีสิทธิ์ที่จะไม่ทำตาม ไม่ถือเป็นบาป

การปรนนิบัติคุณพ่อคุณแม่ก็มีทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ ในด้านกายเรามีโอกาสรับใช้ท่าน รับภาระของท่านในสิ่งที่เราทำได้ ทำอะไรให้ท่านชื่นใจ เรื่องวาจา เราก็รักษาวาจาพูดเป็นสุภาพสันติ อย่างที่ได้อธิบายเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว เรื่องจิตใจ เรามีการแผ่เมตตา เราทำคุณงามความดีครั้งใด เราก็อุทิศแบ่งบุญให้กับท่านด้วย คิดอุทิศให้ท่านด้วย ท่านทำอะไรพูดอะไร เราไม่พอใจเราก็ไม่ถือสา เราปล่อยวาง นั่นก็คือการตอบแทนบุญคุณด้วย

ในพระสูตรพระพุทธเจ้าบอกว่าบุญคุณของพ่อแม่มีมากจริง ๆ มากกว่าที่เราจะตอบแทนทั้งหมดได้ง่าย ๆ พระองค์จึงวาดภาพสมมุติว่าถ้าเราเอาคุณพ่อหนึ่งบนไหล่ข้างหนึ่ง คุณแม่หนึ่งบนไหล่อีกข้างหนึ่ง ไปไหนเราก็แบกท่านไปบนบ่า เราให้อาหาร ดูแลปรนนิบัติทุกอย่างทุกอย่างตลอดชีวิต ท่านบอกว่ายังไม่สามารถตอบแทนบุญคุณของคุณพ่อคุณแม่ได้ มีทางเดียวที่จะตอบแทนได้ เป็นเรื่องของคุณธรรมโดยเฉพาะ ๔ ข้อ คือ ศรัทธา ศีล จาคะคือความเสียสละและความใจกว้าง และเรื่องของปัญญา

ถ้าหากว่าเราเป็นต้นเหตุและเรามีส่วนทำให้คุณพ่อคุณแม่มีศรัทธาในพุทธศาสนามากขึ้น ถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณที่เยี่ยม ถ้าหากว่าเราเป็นเหตุเรามีส่วนทำให้คุณพ่อคุณแม่รักาศีลได้มากขึ้น ถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณท่านที่ยอดเยี่ยม ถ้าเรามีเหตุมีส่วนทำให้คุณพ่อคุณแม่มีบุญมากขึ้น ชอบให้ทานมากขึ้น เสียสละมากขึ้น ก็เช่นเดียวกันเป็นการตอบแทนบุญคุณที่เยี่ยมสุดท้ายถ้าเราเป็นเหตุเรามีส่วนทำให้พ่อแม่มีปัญหา มีความรู้รอบ เข้าใจชีวิตในโลกมากขึ้น มีค่านิยมความต้องการมีแนวความคิดที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนามากขึ้น เราก็ได้บุญ เราก็ได้ตอบแทนบุญคุณของท่านอย่างดีที่สุด

การที่ลูกจะทำให้คุณพ่อคุณแม่มีศรัทธา มีศีล มีจาคะ มีปัญญา มากขึ้น คงไม่ใช่เรื่องการไปเทศน์ให้ท่านฟังแน่นอน เพราะท่านคงรับไม่ได้ แต่อยู่ที่การกระทำของเรามากกว่า อย่างเช่นถ้าเราได้ประโยชน์จากพุทธศาสนาอย่างชัดเจนแล้ว คุณพ่อคุณแม่เห็นก็ต้องมีความเชื่อมั่นในหลักธรรมมากขึ้น นั่นคือการตอบแทนบุญคุณท่านที่ดี อยู่ที่วิถีชีวิตของเราด้วย เรื่องการชักชวนและขอไปทำอะไรบางอย่างด้วยกัน เช่น ขอให้คุณแม่พ่อกุณแม่พาไปวัด พาไปทำบุญ พาไปสันทสนุ เช่น โรงเรียนเด็กปัญญาอ่อน ในโอกาสของวันเกิด เราชวนท่านไปทำคุณงามความดีด้วยกัน ถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณ เพราะมีผลดีต่อจิตใจของท่าน ต่อชีวิตของท่าน

ดังนั้นการที่เราคอยระลึกอยู่ในสิ่งที่ดีที่เราได้จากคุณพ่อคุณแม่บ่อย ๆ ไม่ประมาท ไม่ใช่เป็น
 สิทธิ ต้องคิดต้องพยายามฝึกตัวเองในเรื่องนี้ นำไปสู่ความรู้สึกอยากตอบแทน แล้วใช้ปัญญาของเรา
 คิดว่าเราสามารถตอบแทน สามารถทำอะไรให้กับคุณพ่อคุณแม่ได้บ้าง สุดท้ายการทบทวนเรื่องทำ
 อย่างไร ให้อะไรอย่างไร จะช่วยให้ศรัทธา ให้ศีล ให้จาคะ ให้ปัญญา ของคุณพ่อคุณแม่มากขึ้น
 นี่เป็นเรื่องของการดูแลคุณพ่อคุณแม่ ทำนอายุ
 มากขึ้น ต่อไปสู่สภาพต้องเสื่อม ท่านไม่ได้อยู่กับเรา
 ตลอดกาลนาน ตามหลักของธรรมชาติแล้วส่วนมาก
 ส่วนใหญ่คุณพ่อคุณแม่ต้องตายจากเราก่อนที่เราตาย
 จากท่าน เราต้องระลึกอยู่เสมอว่าคุณพ่อคุณแม่ไม่ได้
 อยู่กับเราตลอดชีวิต เราไม่รู้ว่าคุณจะอยู่อีกกี่สิบปี
 หวังว่าจะอยู่นาน ๆ แต่ชีวิตของเราไม่แน่นอน
 ความพลัดพรากต้องมีแน่นอน ดังนั้นเราพยายามใช้
 เวลาอย่างมีค่า เจอท่านเมื่อไหร่ก็พยายามใช้เวลานั้น
 ให้คุ้มค่า เพราะว่าชีวิตจะเปลี่ยนแปลงเมื่อไหร่ไม่มี
 ใครทราบได้

วันนี้คงพอสมควรแก่เวลา...

